

По први пут у историји у Архиву СЦГ изложени југословенски исељенички часописи, листови у Северној и Јужној Америци од 1914. до 1945. године

ДА СЕ НИТИ НИКАД НЕ РАСКИНУ !

Пише:
Билјана
Живковић

Београд, јула 2008.

У поставци је преко 600 експоната, насловних страна бројних листова, календара, фотографија и преписки уредника, архивска документација дипломатско-конзуларних представништва Краљевине Југославије.

Драгоцен је југословенска исељеничка периодика од 1914. до 1945. године у којој су на једном месту сакупљени стари, оригинални листови, часописи, календари, под кровом Архива Србије и Црне Горе, уједно организатора ове интересантне поставке. И, то из више разлога. У првом реду, посетиоци су могли пажљиво посматрајући бројне листове, ћириличне, латиничне, српске, хрватске, македонске, словеначке да закључе да је ондашња дијаспора неуморно неговала дух одржавања сталних контаката са матицом, али и тежње да понешто, напредно, авангардно са далеког Запада пренесе у свој завичај. Поставка је богата и дипломатским списима, документацијом. Предстаља неизбрисив траг времена и постојања бројних генерација које су се отиснуле у далеки свет, и тамо стварале не заборављајући на завичај.

Изложба, чији су аутори Предраг Крејић историчар и архивски саветник и Сузана Срдновић библиотекар и архивар, за становнике српске престонице била је доступна скоро месец дана. Бројни су аутентични примерци појединих тада наших утицајних листова у дијаспори. Сублимирајући представљено, лако се може закључити да су се историјска збивања, губања, ратови у матици рефлектовали на нашу исељеничку штампу, у пре свега, политичком смислу.

Један од аутора Предраг Крејић каже за „Кишобран“ да је целој екипи Архива било потребно више од шест месеци да систематизује архивски, историјски, документаристички материјал и да је вредело труда.

– Штампа исељеништва у Северној и Јужној Америци потекло са простора који је од 1918. узимала некадашња југословенска држава у истину је занимљива историјско-друштвена појава. Због тога смо настојали изложбу да приближимо широј јавности, што нам је, чини ми се и пошло за руком. Она пажњу заслужује не само због улоге коју је играла у животу исељеништва, већ и због неоспорне чињенице да је имала утицај на политичка и друштвена догађања на југословенском простору и обратно. Дешавања,

рецимо, на друштвено-политичкој сцени Краљевине Југославије имала су непосредног одраза на написе у исељеничкој штампи, а пре свега, се односио на актуелан српско-хрватски сукоб, али и сукоб између присталица и противника тадашњег

Аутори изложбе

друштвено-политичког система у земљи. Поставка такође доказује да је кулминација поменутих сукоба достигнута у време Другог светског рата и у земљи, и у емиграцији. Важно је напоменути да је већ у време стварања југословенске државе исељеничка штампа имала на просторима Северне и Јужне Америке традицију дугу неколико деценија. Осамдесетих година 19. века настају први српски, хрватски и словеначки листови у САД, ако не рачунамо лист „Славјанин“ који је кратко 1871. излазио у Сан Франциску на руском, српском и енглеском језику каже Крејић.

До Првог светског рата, знајемо, покренут је знатан број листова, али опстало их је мало. Неки су трајали деценијама попут дневника „Американски србобран“ који је рођен 1906., хрватски недељник „Заједничар“ годину дана старији, затим „Американски Словенец“, покретут 1891 године.

Сузана Срдновић додаје да се „Американски србобран“ код Срба и „Заједничар“, код Хрвата издвајају као најзначајнији листови. Ови листови су своју утицајну позицију догавали чињеници што су били гласила највећих исељеничких организација. Тако је „Србобран“ био гласило Сједињеног савеза, Србобран-слога, који је касније прерастао у Српски народни савез, док

је поменути „Заједничар“ из Хрватске братске заједнице у Америци. Посебну категорију чини штампа левичарске оријентације, мада и они су организовани на националној основи. То нарочито важи за листове комунистичке оријентације који су следили политику Коминтерне и КПЈ. Из поставке се види да су постојали и листови који су се бавили верским, културно-просветним и спортским темама, са нагласком на соколски рад – напомиње Срдновићева.

У Канади, иначе, током међуратног периода скоро да није било исељеничке штампе. Тридесетих година излазило је неколико листова малог тиража. Ово је, указују наши саговорници, последица, тада неупоредиво мање бројности југословенске дијаспоре у Канади, у односу на ону у Америци.

Занимљиво је да је југословенска држава преко својих дипломатско-конзуларних представништва у САД, настојала да сузбије, или преокрене писање дела исељеничке штампе. Предузимане су, у том смислу, и мере забране уношења и продавања тих листова у Југославији, али и давања реклама и огласа југословенских предузећа.

Крејић напомиње да је исељеничка штампа у САД, захваљујући великом броју исељеника, а у овом периоду се процењује да је било преко 750 хиљада, рано заживела. Али је тираж листова био врло скроман, од једне до три хиљаде примерака.

– Само су недељници излазили у много већем тиражу. Тако рецимо, према списку које је правило југословенско посланство у САД, 1935. излазило је 9 дневних листова са око 60 хиљада претплатника. Недељних листова било је 17 са око 128 хиљада читалаца, док је месечника било 9 и 30 хиљада претплатника.

Главни центри југословенске исељеничке штампе били су у Чикагу, Њујорку, Питсбургу, Кливленду, Сан Франциску и Лос Анђелесу. Ако се позовемо на податке из 1934. године, по којима је у САД излазило 1.156 исељеничких листова свих досељених народа, међу којима је било далеко бројнијих и са вишим образовним нивоом од југословенског, може се закључити да број наслова и тираж тадашње наше штампе није био безначајан. ♦

ХИТ-КЊИГА "ИСТИНА О 27. МАРТУ - КНЕЗ ПАВЛЕ"

У априлском броју "Кишобрана" (последња страна) објављен је чланак-приказ књиге "КНЕЗ ПАВЛЕ - ИСТИНА О 27. МАРТУ". Аутори:

Миодраг Јанковић и Вељко Лалић. Рецензент: Срећко Јовановић. Издавач "УНА Пресс", Београд, 2007. Страна: 250. Формат: 23/16 цм. Информације о цени и свим условима набавке и испоруке у Северној Америци: Sunrise News (Мирослав Глигоревић). Email адреса: gliga@sym-patico.ca. Телефон: (416) 626-0420 Поштанска адреса: 47 Silver Shadow Path, Toronto ON M9C 4Y2

Од истог издавача су и занимљиве књиге: "СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ И ОБИЧАЈНИ КАЛЕНДАР за преступну 2008" и "У МРЕЖИ ЗЛА" (Међународни тероризам и Ал-Каида).

Ne dozvolite da vas naziv agencije zavara !

Osim najpovoljnijih cena krstarenja svuda po svetu nudimo najpovoljnije cene avio karata, all inclusive paketa, Diznilend ulaznica...

Za sve informacije potra`ite Tanju na tel. 778-288-5485

Adresa: 130- 5172 Kingsway (pored Boeme) Burnaby, V5H 2E8

E-mail: tjovan@cruiseshipcenters.com

Visit: <http://www.cruiseshipcenters.ca/TanyaJovan>